

МІКОФЛОРА ЗЕРНА ТРИТИКАЛЕ ТА СПЕЛЬТИ В ПОЛІССІ ТА ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Ключевич М.М., Ключевич В.Б.

Житомирський національний агроекологічний університет,
бульвар Старий, 7, Житомир, 10008, Україна
E-mail: K1uckeyickm@ukg.net

Серед зернових культур сьогодення перспективним є вирощування тритикале (*Triticosecale* Wittmack.) та спельти (*Triticum spelta* L.) для розв'язання продовольчої і кормової проблеми в Україні. На Поліссі та Лісостепу фактичний показник урожайності зазначених культур значно нижчий потенційної продуктивності реестрованих сортів, що лімітується численними хворобами зерна, серед яких найбільш поширеними і шкідливими є мікози. Тому встановлення видового складу патогенного комплексу мікозів зерна тритикале і спельти, вивчення їх біологічних особливостей, на основі чого розробити екологічно безпечні системи захисту обумовлюють пріоритетність напрямку досліджень та актуальність.

Визначали мікофлору зерна тритикале і спельти протягом 2012-2016 рр. шляхом відбору зразків у сільськогосподарських підприємствах і наукових установах поліської та лісостепової зон.

На основі проведених аналізів встановлено, що упродовж усіх років досліджень у патогенному комплексі зерна тритикале озимого домінували гриби роду *Alternaria* із часткою 75,6%. Крім того, виявлено колонізацію зерна представниками родів: *Fusarium* Link (7,7%), *Epicoccum* Link.(2,9%), *Cladosporium* Link. (3,8%), *Penicillium* Link (2,0%).

В окремих зразках зустрічались гриби родів: *Bipolaris* Shoemaker, *Nigrospora* Zimm., *Gliocladium* spp. Окремо слід відзначити групу грибів (3,3%), у яких при культивуванні на картопляно-глюкозному агарі та на агарі Чапека спостерігався ріст міцелію білого чи світло-сірого кольору, але формування спорношення не відбувалось.

З роду *Alternaria* виділено збудники трьох видів: *A. tenuissima*, *A. infectoria* і *A. ahemata*. При цьому, домінуюче становище займав *A. tenuissima* (73,5%). Значно менша частка припадала на *A. Infectoria* (24,8%), а збудник *A. ahemata* становив лише 1,7%.

З грибів роду *Fusarium* Link. виявлено: *F. sporotrichioides*, *F. graminearum*, *F. avenaceum*, *F. poae*, *F. tricinctum*, *F. culmorum*, *F. sambucinum*, *F. moniliforme*, *F. proliferatum*.

Вважається, що зерно спельти менше уражується патогенами, оскільки вкрите міцними лусками, які забезпечують захист зернівок і молодих паростків від шкідливих чинників. Проте за результатами наших досліджень встановлено, що зерно колонізує цілий комплекс патогенних грибів, який негативно впливає на ріст і розвиток проростків.

Протягом років досліджень гриби роду *Alternaria* домінували в патогенному комплексі спельти озимої. В середньому їх частка становила 81,8%. Крім того, виявлено колонізацію зерна представниками родів: *Fusarium* (3,4%), *Bipolaris* (1,8%), *Epicoccum* (3,6%), *Cladosporium* (2,4%). В окремих зразках зустрічались гриби родів *Nigrospora* й *Penicillium*. Рівень зараженості зерна та склад мікофлори у великій мірі залежали від погодних умов, які склалися у період від цвітіння до збирання урожаю. Інтенсивні опади (до 42-80 мм/декаду) в період формування зерна у 2014 році сприяли колонізації зерна спельти. Саме цього року виявлено найвищий за роки досліджень рівень ураження його грибами - 73%.

Зерно тритикале та спельти щорічно уражується патогенами грибної етіології. Рівень інфікованості зерна грибами на тритикале знаходився в межах від 43 до 98%, на спельті - від 32 до 73%. Домінуюче положення в патогенному комплексі на обох культурах займали гриби родів *Alternaria* і *Fusarium*.

11-15 вересня 2017 рік, Одеса